KUR'AN SÜNNET BÜTÜNLÜĞÜ

- قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ قُلْ أَطِيعُوا اللهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ الْكَافِرِينَ
- ***"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir. De ki: Allah'a ve Rasûlü'ne itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez."***[1]

---

[1] Âl-i İmrân, 3/31,32.

- Kur’an ve sünneti birbirinden ayırmak mümkün değildir. Zira Yüce Allah, dini hükümlerin ilk yarısını Kur’an’da belirtmiş, ikinci yarısını ise elçisinin sünneti ile tamamlamıştır. Ayrıca Kur’an’da kapalı olan ahkâmı sünnet tefsir etmiştir. Öte yandan Kur’an hükümlerinin tamamının uygulanması doğrudan elçi kanalıyla gerçekleşmiştir. Bunlara ilaveten, Kur’an’ın sustuğu sahalarda hüküm koyma yetkisi sünnete bırakılmıştır.
- Kur’an namazın sadece kılınmasını emreder. Namazla ilgili diğer hükümlerden tamamı sünnetle koyulmuştur. Oruç, hacc, zekat, kurban, alışveriş ve hadlerle ilgili hükümler; yeminler, mahkeme davaları ve muâmelata dair hükümlerin hepsi namaz gibidir. Bunların detayını ve yapılması gereken şeklini Kur’an’da bulmak mümkün değildir. Bütün bu hakikatler ortada iken, sünnetin korunmamış olduğunu ve Kur’an varken başka bir şeye ihtiyaç olmadığını söylemek doğru olabilir mi? Ortada namaz, oruç vb. diye bir şey kalır mı?

- İbn Hazm’ın dediği gibi, “Allah Resulüne ait söz, fiil, iş, takrir ve işaretlerin tümü, Kur’an’ın tefsiridir.”
- Söz, fiil ve takrirden ibaret olan sünnet, aynı zamanda, ilahî vahyin iki kısmından birini teşkil eder; diğer kısmı Kur’an-ı Kerimdir.
- Sünneti Kur’an’dan ayıran en büyük özellik, lafzen vahyedilmiş olmamasıdır. Sünnetin lafızları Kur’an lafızları gibi mûciz değildir; bu lafızlara ve manalarına hakkıyla vakıf olanlarca manen rivayet edilmesi caizdir; okunması ibadet hükmünde sayılmaz. Kur’an Hz. Peygambere vahyedilmiş Allah kelamıdır. Sünnet ise, Hz. Peygambere vahyedilmiş peygamber kelamıdır. Sünnet, ferdî ve sosyal hayatımızı düzenleyen, Hz. Peygamberin davranışlarının bütününü teşkil eder ve Kur’an’ın bir açılımıdır. Müslüman sünnetten müstağnî kalamaz. Bu itibarla sünnetin doğru anlaşılması ve yorumlanması büyük önem arz eder.

Kur’an’ın Tarifi:

- Kur’an, Hz. Muhammed (sav)’e vahiy yoluyla indirilmiş olan Allah’ın kelamının ismidir. Tıpkı Hz. Musa’ya indirilen kitaba Tevrat, Hz. İsa’ya indirilen kitaba da İncil adlarının verildiği gibi en son peygamber olan Hz. Muhammed’e indirilen kitaba da Kur’an denilmektedir.
- Kur’an: İnsanları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için Hz. Muhammed (sav)’e indirilen, Mushaflarda yazılı, tevatürle nakledilmiş ve tilavetiyle ibadet olunan i’caz sahibi Allah kelamı’dır.[2]
- Kur’an: İnsanların doğru yola hidayetine medar olacak bütün düsturları ihtiva eden Allah’ın vahyi/mesajıdır.[3]

---

[2] Zerkeşi, Menahilu’l İrfan, 1,12
[3] Hikmet Zeyveli, Kur’an ve Sünnet Üzerine, s.12, Bilgi Vakfı yay.

- Kur’an: Allah tarafından insanlar için öğüt, hatırlatma, uyarı; mü’minler için hidayet, şifa, rahmet ve müjde; kafirler için körlük; ayetleri sağlamlaştırılmış ve açıklanmış; doğruyu yanlıştan ayıran, kendinden önceki kitapları doğrulayan, türlü misaller içeren, Hz. Muhammed’e parça parça vahyedilmiş, apaçık Arapça, şerefli, hikmetli, mübarek, değerli, benzersiz, tutarlı; şaka ve şiir olmayan ve kendisinde şüphe bulunmayan bir kitaptır.[4]

---

[4] Osman Kayaer, Kur’ani Sesleniş, s.10, Fecr yay.

Sünnetin Tarifi

- Sünnet, lügatte; ister iyi olsun, ister kötü olsun uyulan ve alışılmış yol demektir.
- Terim olarak ise sünnet: Peygamber Efendimize izafe edilen söz, fiil, onay, sıfat ve sirettir.
- Sünnet: Allah'ın kendisi vasıtası ile hidayeti ve hak dini gerçekleştirip yürürlüğe koymak için, Hz. Peygamberin izlemiş olduğu yoldur. Diğer bir ifade ile Sünnet Allah'ın dinini anlama ve onu hayattaki bütün işlere uygulamada teorik ve pratik olarak Peygamber (sav)'in ortaya koyduğu nebevi metottur.[5]
- Sünnet: Hz. Peygamber'in (sav) kendi döneminde İslam toplumunu, akide, ibadet, tebliğ, eğitim, ahlak, hukuk, siyaset, ekonomi gibi çeşitli

---

[5] Yusuf el-Kardavi, Sünneti Anlamada Yöntem, s.20.

alanlarda; kısacası bireysel toplumsal ve evrensel olmak üzere hayatın her alanında, yönlendirip yönetmede, Kur'an başta olmak üzere, esas aldığı ilke ve prensipler bütününün oluşturduğu bir "zihniyet" ya da "dünya görüşü"dür.[6]

[6] M. Hayri Kırbaşoğlu, İslam Düşüncesinde Sünnet, s.107, Ankara Okulu yay.

Hz. Peygamber’e İtaatin Gerekliliği:

- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاُولِي الْاَمْرِ مِنْكُمْ فَاِنْ
تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُولِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ
الْاٰخِرِ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَاَحْسَنُ تَأْوِيلاً

- ***"Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, peygambere itaat edin, sizden olan ülü’l-emre de. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz -Allah’a ve âhirete gerçekten inanıyorsanız- onu, Allah’a ve peygambere götürün. Bu, elde edilecek sonuç bakımından hem hayırlıdır hem de en güzelidir."[7]***

---

[7] Nisa, 4/59.

- مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ وَمَنْ تَوَلّٰى فَمَا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفيظاً

- ***"Rasûlullah'a itaat eden Allah'a itaat etmiş olur, yüz çevirenlere gelince seni onlara bekçi olarak göndermedik."[8]***

******

- لَقَدْ كَانَ لَكُمْ في رَسُولِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيرًا

- ***"İçinizden Allah'ın lütfuna ve âhiret gününe umut bağlayanlar, Allah'ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki, Rasûlullah'ta güzel bir örneklik vardır."[9]***

---

[8] Nisa, 4/80.
[9] Ahzâb; 33/21.

- وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَى اللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَمْرًا اَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا

- ***"Bir mümin erkek veya bir mümin kadının, Allah ve resulü bir konuda hüküm verdiklerinde artık işlerinde bundan başkasını seçme hakları olamaz. Allah'ın ve resulünün emrine itaat etmeyenler doğru yoldan açıkça sapmışlardır."***[10]

---

[10] Ahzab, 33/36.

- Rasulullah buyurdular ki:

- تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ، لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا: كِتَابَ اللَّهِ وَسُنَّةَ نَبِيِّهِ

- *"Size iki şey bırakıyorum. Bunlara uyduğunuz müddetce asla sapıtmayacaksınız: Allah'ın Kitab'ı ve Resûlünün sünneti.*[11]

[11] Muvatta, Kader, 3. (II, 899).

- İrbâd İbnu Sâriye (ra) anlatıyor:
- "Bir gün Rasûlullah bize namaz kıldırdı. Sonra yüzünü cemaate çevirerek çok beliğ, çok mânidar bir vaazda bulundu. Öyle ki dinleyenlerin gözleri yaşla, kalpleri de heyecanla doldu. Cemaatten biri:
- "Ey Allah'ın Rasûlü, sanki bu, bir veda konuşmasıdır, bize ne tavsiye ediyorsunuz?" dedi.
- Rasulullah şöyle buyurdu:
- أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ، وَإِنْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ، فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ يَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الأُمُورِ فَإِنَّهَا ضَلَالَةٌ فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَعَلَيْهِ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ المَهْدِيِّينَ، عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ»

- *"Size, Allah'a karşı takvada bulunmanızı, başınızda Habeşli bir köle olsa bile emirlerini dinleyip itaat etmenizi tavsiye ederim. Zira, sizden hayatta kalanlar benden sonra nice ihtilaflar görecek. Sonradan çıkarılan şeylere karşı da son derece dikkatli ve uyanık olun. Zira (sünnette bulunana zıt olarak) her yeni çıkarılan şey bir bid'attır, her bid'at de dalalettir, sapıklıktır. Sizden her kim o döneme ulaşırsa size sünnetimi ve hidayet üzere olan Hülefâ-i Râşidîn'in sünnetini hatırlatırım, bunlara uyun ve dört elle sarılın. "*[12]

[12] Tirmizî, İlim,16; Ebu Dâvud, Sünne, 6.

- Rasûlullah buyurdular ki:

- أَلَا إِنِّي أُوتِيتُ الْكِتَابَ، وَمِثْلَهُ مَعَهُ أَلَا يُوشِكُ رَجُلٌ شَبْعَانُ عَلَى أَرِيكَتِهِ يَقُولُ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْقُرْآنِ فَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَلَالٍ فَأَحِلُّوهُ، وَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَرَامٍ فَحَرِّمُوهُ،...

- *"Haberiniz olsun, bana Kitap ve bir o kadar da (sünnet) verildi.* Haberiniz olsun, *karnı tok kişinin rahat koltuğunda otururken kendisine benim bir hadisim ulaştığı zaman: " Size bu Kur'an yeter. Onda neleri helâl bulmuşsanız onu helal biliniz. Neleri de haram bulmuşsanız onları* haram addediniz, *diyeceği zaman yakındır…*

- **أَلَا لَا يَحِلُّ لَكُمْ لَحْمُ الْحِمَارِ الْأَهْلِيِّ، وَلَا كُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبُعِ، وَلَا لُقَطَةُ مُعَاهِدٍ، إِلَّا أَنْ يَسْتَغْنِيَ عَنْهَا صَاحِبُهَا، وَمَنْ نَزَلَ بِقَوْمٍ فَعَلَيْهِمْ أَنْ يَقْرُوهُ فَإِنْ لَمْ يَقْرُوهُ فَلَهُ أَنْ يُعْقِبَهُمْ بِمِثْلِ قِرَاهُ»**
- *Haberiniz olsun (Kur'an'da zikri geçmeyen) ehlî eşeğin eti de size helâl değildir, vahşi hayvanlardan parçalayıcı dişi (köpek dişi) olanlar, keza muâhedeli olanların yitikleri de haramdır. Ancak eşya sâhibi, ihtiyacı olmadığı için, kasten terk etmişse o müstesna. Bir kimse bir kavme uğradığı zaman, ona ikram etmek, o kavme vazife olur. Şayet ikram etmezlerse, o kimse, hak ettiği ikramın mislince onları cezalandırır."*[13]

[13] Ebu Dâvud, Sünne, 6. (V,10-11); Tirmizî, İlim, 60. (V,38).

- Rasulullah buyurdular ki:
- لَا أُلْفِيَنَّ أَحَدَكُمْ مُتَّكِئًا عَلَى أَرِيكَتِهِ يَأْتِيهِ الْأَمْرُ مِنْ أَمْرِي مِمَّا أَمَرْتُ بِهِ أَوْ نَهَيْتُ عَنْهُ فَيَقُولُ لَا نَدْرِي مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ اتَّبَعْنَاهُ
- *"Sakın sizden birinize, rahat koltuğuna oturmuş vaziyette, benim emrettiklerimden bir emir veya nehyettiklerimden bir nehiy ulaştığı zaman, "böyle bir şey bilmiyorum, biz Allah'ın kitabında ne bulursak ona tabi oluruz," derken rastlamayayım."*[14]

---

[14] Ebu Dâvud, Sünne, 6.

- Daha Peygamber Efendimizin vefatından kısa süre sonra hadisleri terk edip Kur’an ile yetinmek isteyenler çıkmıştır.
- Ashâbtan İmrân İbni Husayn, Hz. Peygamber’in sünnetinden bahsetmekteyken adamın biri:
- "Ey Ebû Nüceyd! Bize Kur’ân’dan bahset!" der. Bunun üzerine İmrân:
- "Sen ve senin gibiler Kur’ân’ı okuyorsunuz (değil mi?). Bana, namazdan, namazın içindeki davranışlardan bahsedebilir misin? Bana altının, sığırın, devenin ve diğer malların zekâtından bahsedebilir misin? Fakat sen yokken ben peygamberle beraberdim," diye çıkışmıştı.
- Daha sonra İmrân, adama Hz. Peygamber’in zekât konusundaki açıklamalarını anlattı. Bunun üzerine o adam: "Beni ihyâ ettin, Allah da seni ihyâ etsin!" diye dua ederek hatasından vazgeçmiştir.[15]

---

[15] Hâkim, el-Müstedrek, I, 109-110.

Peygamber Efendimizin Tebliğ ve Tebyin Görevi:

- يَا اَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

- ***"Ey peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et! Eğer bunu yapmazsan O'nun mesajını iletmemiş olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Şüphe yok ki Allah kâfirler topluluğunu hidayete erdirmez."[16]***

[16] Mâide; 5/67.

- ... وَاَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

- ***"…İnsanlara indirdiklerimizi kendilerine açıklaman için ve (ola ki üzerinde) düşünürler diye sana da uyarıcı kitabı indirdik."***[17]

---

[17] Nahl, 6/44.

Konuyla İlgili Bazı İddialar ve Cevapları:

- "Kur'an'da beyan edilmeyen hiçbir şey bırakılmamıştır, bu sebeple sünnete ihtiyaç yoktur" iddiasına karşı şunları söyleyebiliriz:
- Evet, Kur'an'da her şey beyan edilmiştir. Ancak, her şeyin beyanı iki şekilde olmuştur:
- 1- Açıkça beyan
- 2- Hafî olarak beyan. Sünnet, hafi olarak beyan edilen hususları açıklamıştır.
- Kur'an'ın açık olmasına rağmen, muhatapları olan insanların anlayış seviyeleri farklı olduğu için onu tek tek doğru olarak anlayıp kavramaları mümkün değildir. Öte yandan sorumluluk için duymak değil, anlamak gerekmektedir. İnsanları anlamadıkları şeylerden sorumlu tutmak mümkün değildir.

- Bu sebeple kim, neyi anlamak ihtiyacında ise, ona onu anlatmak lâzımdır. En iyi, en güzel, en doğru ve en doyurucu açıklamayı da elbette Kur’an âyetlerini insanlara tebliğ eden Peygamber yapacaktır.
- Peygamber’in açıklamaları, hiç bir zaman Kur’an’ın eksik, yetersiz ve kapalı olduğu anlamına gelmez. “Allah’a kul olmak” tan başka görevi bulunmayan insanlar, ancak bu açıklamalar sayesinde O’na nasıl kulluk edeceklerini öğrenmiş olacaklardır.

- “Allah, Kur’an’ı koruyacağını tekeffül ettiği halde sünneti korumayı tekeffül etmemiştir” iddiasına gelince; Aslında,
- اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ
- ***"Kesin olarak bilesiniz ki bu kitabı kuşkusuz biz indirdik ve onu mutlaka koruyan da yine biziz."***
- Hicr suresi 9. ayet-i kerimeden sünnetin de korunduğu anlaşılmakla birlikte, hadislerin, sahih, zayıf ve mevzu olarak değerlendirmeye tabi tutulması, sahih-sabit hadisin korunduğunun delilidir.

- Ayrıca,
- يُرِيدُونَ اَنْ يُطْفِؤُا نُورَ اللّٰهِ بِاَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللّٰهُ اِلَّا اَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ
- ***"İsterler ki Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürüversinler; ama inkârcılar hoşlanmasalar da Allah nurunu muhakkak tamamlamayı istiyor."***
- Tevbe suresi 32. ayetinde geçen, söndürülmeye çalışılan "Allah'ın nuru"nun, Allah'ın, peygamberine vahyettiği (Kur'an ve diğerleri) olduğu açıktır. Yani Allah, kendi dinini korumayı tekeffül etmiştir.

- “Sünnet yazılmamıştır” iddiasına karşı şunları söyleyebiliriz:
- Nakledilen ayet ve hadislerin delil oluşunda aslolan, bunların yazılı olması kadar, nakledenlerin de âdil olmasıdır. Zira Hıristiyan ve Yahudiler, aşağıdaki ayetten de anlaşıldığı üzere yazılı olan İncil ve Tevrat metinlerini tahrif etmişlerdir.
- فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِاَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ اَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ
- ***"Elleriyle kitap yazıp sonra onu az bir bedel karşılığında satmak için, "Bu Allah’ın katındandır" diyenlere yazıklar olsun! Elleriyle yazdıkları yüzünden vay haline onların! Ve yapıp ettikleri yüzünden vay haline onların!"***[18]

---

[18] Bakara, 2/79b

Sünneti İnkar Eden Anlayışın Tarihçesi:

- Müslümanlar iktidarlarını kaybedip batılı devletlerin sömürgesi haline geldikten sonra dünya siyaseti ve yapılanmasında söz haklarını yitirmişleridir. Özellikle batılılar bu geniş sömürge topraklarında kendilerini kalıcı kılabilmek için İslam'ın dayanaklarını yıkmaya ve kendi batıl düşüncelerini yaymaya başladılar.
- Bu amaçla Kur'an, hadis, tefsir ve siyer gibi alanlarda çalışmalar yaptılar. Bu çalışmalarda şöhret bulan oryantalistler yetişti. Sprenger, Goldziher, gibi kişiler sahalarında sivrildiler. Onların İslam'ı hedef alan bu yanlış yorum ve saptırmaları İslam âleminde kendisini 'modern' ve 'aydın' düşünen bir kimse olarak kabul eden bazı Müslümanları etkilemiştir.
- Sünneti terk etme fikri ilk kez Irak'ta ortaya çıkmıştır, daha sonra bu fikir Mısır ve Hindistan'da devam ettirilmiştir. Mısır'da Tevfik Sıtkı, Ahmet Emin, İsmail Ethem ve Ebu Rey'e gibi kişiler ve bunları belli bir

dönem içinde olsa destekleyen birkaç kişi, Hindistan'da ehli Kur'an cemiyeti çevresinde kümelenen kişiler ve onların öteki İslam ülkelerindeki uzantıları şimdi yeniden 'Kur'an'la yetinme' çağrıları başlamış, 'sünnetsiz İslam arayışı' içine girmişlerdir.

- Bu anlayışın varacağı nihai noktayı ehli Kur'an cemiyetinin kurucu Gulam Perviz Ahmet'in hayatında izlemek mümkündür. Bu kişi , "Kur'an dışında herhangi bir söz ile amel edenlerin, -isterse bu söz Hz. Peygamber'e ait ve mütevatir sahih bir hadis olsun
- وَمَن لَّمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّهُ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ
- ***"Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir."*** ayetinin hükmüne girerler" demek cüretini göstermiştir.

Kur'ân'da Hz. Peygamber'e Karşı Davranışları Yüzünden Ashaba Yapılan Uyarılar:

- **1. Ashâbdan bazılarının Hz. Peygamberin verdiği hükme razı olmamaları:**
- Kur'ân'da Hz. Peygamber ile ashâb arasındaki ilişkilerde dikkat edilmesi gereken en önemli husus; Allah'ın Elçisi'nin bir meselenin çözümünde verdiği hükme ashabın gönüllü olarak herhangi bir mazeret beyan etmeden ittiba etmeleridir. Hz. Peygamberin verdiği bir hüküm Allah'ın izni dışında değildir. Bu bakımdan da Hz. Peygamber'e itaat etmek demek Allah'a itaat etmek demektir. Âyette bu husus açık bir şekilde görülmektedir:

- وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ جَاؤُكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا

- ***"Biz hiçbir peygamberi Allah'ın izni ile kendisine itaat olunmaktan başka bir gaye ile göndermedik. Eğer onlar kendilerine zulmettikleri vakit sana gelip de Allah'tan af dileseler sen de resul olarak onların affedilmelerini isteseydin elbette Allah'ı tövbeleri kabul eden pek merhametli bulacaklardı.***[19]

---

[19] Nisa 4/64.

- فَلَا وَرَبِّكَ لَايُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَايَجِدُوا فِي اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

- ***Hayır! Senin Rabbin hakkı için onlar aralarında ihtilaf ettikleri meselelerde seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden ötürü içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın sana tam bir teslimiyetle bağlanmadıkça iman etmiş olmazlar."[20]***

---

[20] Nisa, 4/65.

- Bu âyetlerden özellikle Nisâ sûresinin 65. âyetinin nüzul sebebine dair nakledilen rivayetlerden birisine göre Hz. Peygamberin halasının oğlu Zübeyr b. Avvâm ile Hâtıb b. Ebî Belteâ arasında tarla sulaması hususunda anlaşmazlık çıkar. Aralarındaki anlaşmazlığı çözmesi için Hz. Peygamber'e geldiklerinde Allah'ın Elçisi: *"Ey Zübeyr! Önce sen sula sonra suyu komşuna bırak."* buyurur.
- Ancak Hâtıb Hz. Peygamberin verdiği bu hüküm hoşuna gitmediği için hiddetlenir ve: "Ey Allah'ın Elçisi o halanın oğlu olduğu için mi böyle hüküm veriyorsun?" der.
- Bu söz üzerine Hz. Peygamberin rengi birden bire değişiverir ve:
- *"Ey Zübeyr! Öyleyse bahçeni sula ve suyu da duvar seviyesine ulaşıncaya kadar sakın salma."* buyurur.
- Böylece Zübeyr'in tam hakkını verir.

- Kur'ân'da Allah'ın Elçisi'nin davetine her halükârda icabet edilmesinin gerekliliği belirtilmektedir:

- **لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ اَمْرِهِ اَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ**

- ***"Peygamberin çağırmasını aranızda herhangi birinizin çağırması gibi tutmayın. Şüphesiz ki Allah sizden birinin arkasına gizlenerek sıvışıp gidenleri bilmektedir. Onun (Peygamberin) buyruğuna aykırı hareket edenler başlarına bir belânın gelmesinden veya can sıkıcı bir azaba uğramaktan sakınsınlar."[21]***

---

[21] Nur 4/63.

- **2. Ashâbdan bazılarının Hz. Peygamber'den önce hareket etmeleri:**
- Bir rivayete göre ashaptan bazıları Kurban bayramında Hz. Peygamber'den önce kurban kesmişlerdi. Başka bir rivayette ise bayram namazından önce kesmişlerdi. Hz. Peygamber onlara yeniden kurban kesmelerini emredince şu âyet nazil oldu.:
- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَاتُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَىِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ اِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
- ***"Ey İnananlar! Allah ve Rasûlü'nün önüne geçmeyin Allah'a karşı saygılı olun. Şüphesiz ki Allah her şeyi işiten ve her şeyi bilendir."***[22]

[22] Hucurat, 49/1.

- Âyetin kapsamına Hz. Peygamberin meclisinde bir mesele geçtiği zaman ondan önce cevap vermeye yeltenmemeleriyle birlikte yolda giderken bir izin işaret veya ihtiyaç olmaksızın önünde yürümemeleri ve sofrada Ondan önce yemeye başlamamaları da dahildir.

- **3. Ashabın Hz. Peygamber'e hitap ederken yüksek sesle konuşmaları:**
- Kur'ân'da Hz. Peygamber ile konuşurken ashabın ses tonlarının Hz. Peygamberin ses tonundan fazla yükseltmememesi açık bir şekilde beyan edilmekledir. Bu emrin nüzul sebebi: Benî Temîm'den bir heyet Hz. Peygamberin huzuruna geldiğinde Hz. Ebû Bekir Allah Rasûlu'nden onların başına Ka'kâ b. Mâ'bed'i emir tayin etmesini söyler. Hz. Ömer ise bu teklife razı olmayarak Akra b. Habis'in tayin edilmesini isteyince Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer yüksek sesle münakaşa etmeye başlayınca şu âyetler nazil olur:

- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَرْفَعُوا اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ اَنْ تَحْبَطَ اَعْمَالُكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

- ***"Ey İnananlar! Seslerinizi Peygamberin sesinin üstüne yükseltmeyin Birbirinizle yüksek sesle konuştuğunuz gibi Onunla da yüksek sesle konuşmayın. Yoksa siz farkında olmadan amelleriniz boşa gider."***[23]

---

[23] Hucurat, 49/2.

- **4. Hz. Peygamberin sıkı tembihine rağmen Uhud savaşında okçu birliğinin mevzilerini terk etmeleri:**
- Uhud savaşında Hz. Peygamberin Abdullah b. Cübeyr komutasındaki bir okçu birliğini stratejik önemi bulunan bir boğazın yamacına mevzilendirmiş ve onlara: *"Bizim onları yendiğimizi görseniz bile yerinizden ayrılmayın! Yenildiğimiz görseniz dahi bize yardıma koşmayın!"* diye sıkı sıkı tembih etmesine rağmen müşriklerin bozguna uğradığını gören bu okçuların birçoğu ganimet endişesiyle yerlerinden ayrılmışlar; hatta Abdullah b. Cübeyr'in onlara Hz. Peygamberin emrini hatırlatmasına rağmen onu dinlememişleridir. İşte okçuların yaptıkları bu ciddî hataya işaret eden şu âyetler de Hz. Peygamber'e itaatin önemini ortaya koymaktadır:

- وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِإِذْنِهِ حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

- ***"Allah size yaptığı yardım vaadini gerçekleştirdi: O'nun izni ile o düşmanlarımızı kırıp geçiriyordunuz. Allah'ın size arzuladığınız galibiyeti göstermesine kadar böylece bu vaad yerine geldi. Ama sonra siz isyan ettiniz verilen emir hakkında çekiştiniz yılgınlık gösterdiniz. O esnada kiminiz dünya menfaatini istiyordu kiminiz ahiret mükâfatını. Sonra Allah sizi denemek için onlara karsı size verdiği desteği geri çekti bozguna uğradınız. Bununla beraber sizin***

kusurlarınızı bağışladı da! Zaten Allah müminlere bol lütuf ve inayet sahibidir.

- إِذْ تُصْعِدُونَ وَلاَ تَلْوُونَ عَلَى أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ فَأَثَابَكُمْ غَمًّا بِغَمٍّ لِكَيْلاَ تَحْزَنُوا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلاَ مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

- ***O vakit siz savaş meydanından hızla uzaklaşıyor dönüp hiç kimseye bakınıyordunuz. Peygamber ise peşinizden sizi çağırıp duruyordu. Bunun üzerine Allah keder üzerine keder vererek sizi cezalandırdı. Allah'ın sizi affetmesi ne elinizden gidene ne de başınıza gelen***

felakete esef etmemeniz içindir. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır."[24]

[24] Al-i İmran, 3/152-153.